

OPINIA PRAWNA

Do:	POLSKA IZBA BIEGŁYCH REWIDENTÓW („dalej: PIBR ”)
Od:	radca prawny Ewa Klecha Kancelaria Prawnicza GAŚIEWSKI & ROMAN
Data:	14 czerwca 2018 r.
Dot.:	Możliwości świadczenia przez firmę audytorską usług polegających na opracowywaniu dla klientów procedur oraz dokumentów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu a także procedur dokumentów z zakresu ochrony danych osobowych.

I. Przedmiot Opinii

Przedmiotem niniejszej opinii jest udzielenie odpowiedzi na pytanie czy firma audytorska może świadczyć usługi polegające na opracowywaniu dla klientów procedur oraz dokumentów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu) a także opracowywaniu dla klientów procedur dokumentów z zakresu ochrony danych osobowych (zgodnie z Rozporządzeniem Ogólnym o Ochronie Danych Osobowych oraz ustawą o ochronie danych osobowych).

II. Podstawa prawna

Niniejsze Memorandum zostało przygotowane w oparciu o następujące akty normatywne:

1. Ustawa z dnia 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym – Dz. U. 2017 poz. 1089 – dalej jako „**UBR**”;
2. Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 roku Kodeks cywilny - t.j. Dz. U. z 2017 poz. 459 – dalej jako: „**KC**”,
3. Kodeksu etyki zawodowych księgowych z roku 2016 [https://www.pibr.org.pl/assets/file/3128,Kodeks_etyki_final_v3\(1\).pdf](https://www.pibr.org.pl/assets/file/3128,Kodeks_etyki_final_v3(1).pdf) – dalej jako: Kodeks Etyki

III. Stan faktyczny

Firma audytorska [REDAKTOWANE]

[REDAKTOWANE] zwróciła się do Polskiej Izby Biegłych Rewidentów (dalej: PIBR) o wydanie interpretacji przepisów stanowiących o świadczeniu przez firmę audytorska usług innych niż usługi rewizji finansowej. Firma audytorska jest w szczególności zainteresowana możliwością świadczenia usług polegających na opracowywaniu dla klientów procedur oraz dokumentów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu) a także opracowywaniu dla klientów procedur dokumentów z zakresu ochrony danych osobowych (zgodnie z Rozporządzeniem Ogólnym o Ochronie Danych Osobowych oraz ustawą o ochronie danych osobowych). W związku z powyższym PIBR wystąpiła o wystosowanie opinii zawierającej interpretację wskazanych przepisów.

IV. Analiza prawna

Przedmiot działalności firmy audytorskiej został zdefiniowany w art. 47 UBR. Przepis ten, poza czynnościami rewizji finansowej wskazuje również inne usługi, które mogą świadczyć firmy audytorskie działające w formie innej niż określona w art. 46 pkt 5 UBR (spółdzielczy związek rewizyjny). Zgodnie z art. 47 ust. 2 pkt 6 UBR przedmiotem działalności firmy audytorskiej może być m. in. świadczenie usług doradztwa lub zarządzania, wymagających posiadania wiedzy z zakresu rachunkowości, rewizji finansowej, prawa podatkowego oraz organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstw. Pojęcie „organizacji i funkcjonowania przedsiębiorstw” nie zostało zdefiniowane w ustawie o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, dlatego też przy interpretacji tego wyrażenia należy się posłużyć znaczeniem słownikowym pojęć „organizacja” oraz „funkcjonować”, a także definicją „przedsiębiorstwa” zawartą w przepisach KC

Zgodnie ze słownikiem internetowym PWN „organizacja” to:

1. «grupa ludzi lub państw mających ustaloną strukturę i działających razem, aby osiągnąć wspólne cele»
2. «sposób zorganizowania czegoś»
3. «organizowanie czegoś»

Z kolei „funkcjonować” oznacza:

1. «spełniać swoje funkcje zgodnie z przeznaczeniem»
2. «być używanym lub postrzeganym w określonej roli»
3. «o przekonaniu, przesadzie itp.: być ogólnie znanym oraz powszechnie uznawanym»

W świetle art. 55¹ KC przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej. Obejmuje ono w szczególności:

- 1) oznaczenie indywidualizujące przedsiębiorstwo lub jego wyodrębnione części (nazwa przedsiębiorstwa);
- 2) własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń, materiałów, towarów i wyrobów, oraz inne prawa rzeczowe do nieruchomości lub ruchomości;
- 3) prawa wynikające z umów najmu i dzierżawy nieruchomości lub ruchomości oraz prawa do korzystania z nieruchomości lub ruchomości wynikające z innych stosunków prawnych;
- 4) wierzytelności, prawa z papierów wartościowych i środki pieniężne;
- 5) koncesje, licencje i zezwolenia;

- 6) patenty i inne prawa własności przemysłowej;
- 7) majątkowe prawa autorskie i majątkowe prawa pokrewne;
- 8) tajemnice przedsiębiorstwa;
- 9) księgi i dokumenty związane z prowadzeniem działalności gospodarczej.

„Według przyjętej przez ustawodawcę definicji przedsiębiorstwo jest zorganizowanym zespołem składników niematerialnych i materialnych przeznaczonym do prowadzenia działalności gospodarczej. Zatem jedynie zorganizowany dla spełnienia funkcji prowadzenia działalności gospodarczej zespół określonych składników może być potraktowany jako przedsiębiorstwo. Nie odrywa się więc ustawodawca od funkcjonalnego pojmowania przedsiębiorstwa ("prowadzenia przedsiębiorstwa"; "prowadzenia działalności gospodarczej"), a "przedsiębiorstwo w znaczeniu przedmiotowym" traktuje jako instrument realizacji funkcji gospodarczej” (Komentarz do KC, Gniewek 2017, Legalis).

Zgodnie z treścią art. 55² Kodeksu cywilnego czynność prawna mająca za przedmiot przedsiębiorstwo obejmuje wszystko, co wchodzi w skład przedsiębiorstwa, chyba że co innego wynika z treści czynności prawnej albo z przepisów szczególnych.

Mając na uwadze powyższe definicje należy przyjąć, że „organizacja i funkcjonowanie przedsiębiorstw” jest pojęciem szerokim i zawiera w sobie różnorodne zagadnienia, w tym te dotyczące ochrony danych osobowych (w większości przedsiębiorstw przetwarza się bowiem dane osobowe), czy przeciwdziałania praniu brudnych pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (dotyczy to w szczególności instytucji „obowiązanych” w rozumieniu przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu).

Zgodnie z art. 73 UBR świadczenie usług innych niż badanie odbywa się zgodnie z wymogami niezależności określonymi odpowiednio dla takich usług w zasadach etyki zawodowej oraz standardach wykonywania takich usług.

Przy interpretacji art 47 pkt 6 UBR należy więc odnieść się także do postanowień „Kodeksu etyki zawodowych księgowych”, którego zasady dotyczą również firm audytorskich. Kodeks etyki pozwala firmom audytorskim na wykonywanie m. in. usług prawnych. Zgodnie z pkt 290.204 Kodeksu etyki usługi prawne, które może świadczyć firma audytorska mogą obejmować szeroki i zróżnicowany zakres dziedzin, w tym usługi dotyczące działalności korporacyjnej i handlowej jednostki, takie jak pomoc przy zawieraniu umów, prowadzenie spraw sądowych, porady prawne i wsparcie w sprawie połączeń i przejęć, a także pomoc dla wewnętrznych działów prawnych klientów. **W tym miejscu należy jednak zwrócić uwagę, na zawarte w tym punkcie zastrzeżenie, zgodnie z którym świadczenie usług prawnych na rzecz jednostki będącej klientem badania może wywołać zagrożenie autokontroli i promowania interesów klienta.** Wobec powyższego, jeżeli takie zagrożenie faktycznie zaistnieje, świadczenie usług prawnych na rzecz jednostki będącej klientem badania może zostać uznane za delikt dyscyplinarny.

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że spektrum usług, jakie mogą być świadczone przez firmy audytorskie, w oparciu o przepisy ustawy o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym, a także postanowienia „Kodeksu etyki zawodowych księgowych”, jest znacznie szersze niż te uznawane za podstawowy zakres ich działalności. W związku z powyższym firma audytorska ma prawo świadczyć na rzecz swoich klientów usługi w zakresie doradztwa obejmującego opracowywanie procedur i dokumentów z zakresu ochrony danych osobowych, czy przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu. Firma audytorska świadcząca takie usługi jest jednak zobowiązana do świadczenia ich zgodnie z art. 73 UBR przy zachowaniu wymogów niezależności zawartych w przepisach Kodeksu Etyki.

V. Wnioski

Firma audytorska może świadczyć usługi polegające na opracowywaniu dla klientów procedur oraz dokumentów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu) a także opracowywaniu dla klientów procedur dokumentów z zakresu ochrony danych osobowych (zgodnie z Rozporządzeniem Ogólnym o Ochronie Danych Osobowych oraz ustawą o ochronie danych osobowych). Usługi te muszą być jednak świadczone zgodnie z zasadami Kodeksu Etyki przy zachowaniu wymogu niezależności firmy audytorskiej, w szczególności przy zachowaniu szczególnej ostrożności w wypadku świadczenia tego rodzaju usług na rzecz jednostki będącej klientem badania.